

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM,
FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
SOG‘LIQNI SAQLASH VAZIRLIGI**

TOSHKENT TIBBIYOT AKADEMIYASI

«TASDIQLAYMAN»

Toshkent tibbiyot akademiyasi
rektori v.v.b. Sh.A.Boymuradov

20 24 yil « 10 » 03 - y .

Ro‘yxatga olindi:

№ Bakalavriat

KIM.-60530100; 1.20

**IQTISOD, MENEJMENT VA MARKETING ASOSLARI
O‘QUV DASTURI**

Bilim sohasi:	500 000	–	Tabiiy fanlar
Ta’lim sohasi:	530 000	–	Fizika va tabiiy fanlar
Ta’lim yo‘nalishlari:	60530100	–	Kimyo (oziq-ovqat mahsulotlari kimyosi)

Toshkent -2024

Fan kodi IMMAB204	O'quv yili 2024/2025	Semestr 4	ECTS-Kreditlar 4	
Fan turi Majburiy	Ta'lim tili O'zbek		Haftadagi dars soatlari 4	
1.	Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlar (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
	Iqtisod, menejment va marketing asoslari	60	60	120
	Iqtisod	16/14	30	60
	Menejment va marketing asoslari	14/16	30	60
2.	<p>I. Fanning mazmuni</p> <p>Iqtisod:</p> <p>Har qanday mamlakat iqtisodiyoti bir xil o'zaro bog'liq tarmoqlar majmuasi. Ammo har bir davlat uning milliy va tarixiy an'analariga bog'liqlik xalq tarmoqlarining o'ziga xos kompleksini yaratadi, ularning shakllanishiga tobora ko'proq ta'sir ko'rsatmoqda boshqa mamlakatlar bilan xalqaro hamkorlik qiladi. Ishtirok etish bo'yicha umumiy ijtimoiy mahsulot va milliy mahsulotni yaratish daromad ijtimoiy ishlab chiqarish ikkiga bo'linadi eng yirik sohalar: moddiy ishlab chiqarish va nomoddiy soha. "Iqtisodiyot, menejment va marketing asoslari" fani bu umumiy kasbiy, asosiy bilimlarni o'rgatish va talabalarning kasbiy bilimlari va ko'nikmalarini oshirish uchun 60530100 – Kimyo (oziq-ovqat mahsulotlari kimyosi) yo'nalishi mutaxassisliklari uchun mo'ljallangan.</p>			
	<p>Fanni o'qitishdan maqsad – talabalar o'rtasida iqtisodiy qonunlar, boshqaruv qoidalari, korxonalar va marketing faoliyati usullari to'g'risida g'oyalarni shakllantirish. Sog'liqni saqlashda marketing va menejment asoslarini tahliliy o'zlashtirish, uning davlat va nodavlat sog'liqni saqlash muassasalarida amaliy yo'nalishlarini, tashkilot tarmog'ining elementlarini tashkil qilishning zamonaviy tizimi bilan tanishish.</p> <p>Fanning vazifasi – Fanning asosiy vazifasi kimyo sanoati mahsulotlari ishlab chiqaradigan korxonalarda oziq-ovqat mahsulotlarining iqtisodiy, boshqaruv va sotish faoliyatini tashkil etishning nazariy va amaliy jihatlari taqdim etish; iqtisodiy qonunlar, menejment va marketing tushunchalari to'g'risida tushunchani shakllantirish; talabalar o'rtasida korxonani boshqarishning umumiy tamoyillarini, iqtisodiy va marketing faoliyati; tashkilotning samaradorligini, iqtisodiy istiqbollari va xususiyatlarini baholashga</p>			

o'rgatish sanoat darajasidagi boshqaruvdan iborat. Talabalarni aholining demografik, ijtimoiy-psixologik va boshqa xususiyatlarini hisobga olgan holda tizimni qurish va tibbiy marketing kompleks tizimini aniqlashda matematik va statistik usullardan foydalanishga o'rgatish.

II. Asosiy nazariy qism

II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

Iqtisod:

1-mavzu. Iqtisodiyotni predmeti va o'rganish usullari. iqtisodiy nazariyaning rivojlanish bosqichlari

2-mavzu. Bozor faoliyatining asoslari. Talab va taklif

3-mavzu. Harajatlar va foyda. Bozor raqobati

4-mavzu. Mulkchilik va tadbirkorlik

5-mavzu. Korxonaning asosiy va aylanma mablag'lari

6-mavzu. Mehnat resurslari, mehnat unumdorligi va ish haqi

7-mavzu. Milliy iqtisodiyotning makroiqtisodiy ko'rsatkichlari

8-mavzu. Jahon iqtisodiyoti

Menejment va marketing:

9-mavzu. Marketing muhiti. Iste'mol bozorlari va xaridlarda iste'molchi xatti-harakati.

10-mavzu. Bozor segmentatsiyasi, maqsadli tanlash segmentlar va mahsulotni joylashtirish

11-mavzu. Marketing va jamiyat.

12-mavzu. Xalqaro marketing.

13-mavzu. Xodimlarni boshqaruv asoslari.

14-mavzu. Strategik rejalashtirish. Missiyani shakllantirish va strategik maqsadlar.

15-mavzu. Korporativ va raqobatbardosh strategiyalar. Tashqi strategik tahlil va tashkilotning ichki muhiti.

III. Seminar mashg'ulotlari bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar:

Seminar mashg'ulotlari uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

Iqtisod:

1-mavzu. Iqtisodiyotni predmeti va o'rganish usullari. iqtisodiy nazariyaning rivojlanish bosqichlari

2-mavzu. Bozor faoliyatining asoslari. Talab va taklif

3-mavzu. Harajatlar va foyda. Bozor raqobati

4-mavzu. Mulkchilik va tadbirkorlik. Korxonaning asosiy va aylanma mablag'lari

5-mavzu. Mehnat resurslari, mehnat unumdorligi va ish haqi

6-mavzu. Milliy iqtisodiyotning makroiqtisodiy ko'rsatkichlari

7-mavzu. Jahon iqtisodiyoti.

Menejment va marketing:

1-mavzu. Marketingning ijtimoiy asoslari, inson ehtiyojlarini qondirish.

2-mavzu. Marketing muhiti. Iste'mol bozorlari va iste'molchi xatti-harakati. Bozor segmentatsiyasi.

3-mavzu. Xalqaro marketing. Xizmatlar marketingi va notijorat faoliyat sohasida marketing.

4-mavzu. Marketing sohasida kar'era. Marketing arifmetikasi

5-mavzu. Xodimlarni rejalashtirish asoslari. Tashkilotning inson resurslari salohiyatini rejalashtirish.

6-mavzu. Xodimlarni boshqarish tizimining kontseptsiyasi va mazmuni.

7-mavzu. Xodimlarni ishga qabul qilish tizimi va manbalari.

8-mavzu. Tashkilot xodimlari tomonidan boshqaruv tizimini baholash metodologiyasi

Seminar mashg'ulotlar multimedia qurilmalari jihozlari bilan jihozlangan auditoriyalarda har bir akademik guruhda bajariladi. Mashg'ulotlarda faol va interfaol usullar qo'llaniladi. "Loyihali o'qitish", "Keys-stadi" va boshqa texnologiyalaridan foydalaniladi. Tarqatma materiallar va axborotlar multimedia qurilmalari yordamida uzatiladi.

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

Iqtisod:

1. Iqtisodiyot tushunchasi. Cheklangan iqtisodiy resurslar. Iqtisodiy tizimlarning turlari
2. Iqtisodiy faoliyatda davlatning ishtiroki
3. Oilaviy byudjet
4. Bozor iqtisodiyoti tamoyillari. Asosiy tushunchalar: iqtisodiyot, bozor, bozor munosabatlari.
5. Bozor boshqaruv tizimi: bozorlarning tushunchasi, mohiyati, funksiyalari va turlari.
6. Ehtiyojlar iste'mol bozorini shakllantirishning dastlabki shartidir
7. Iste'mol talabining iqtisodiy tabiati va mazmuni. Iste'molchilar bozorida takliflar tovarlar. Bozor imkoniyatlarini aniqlash.
8. Bozor sharoitida sanoat. Sanoat: bozor iqtisodiyoti tizimidagi tushuncha, roli va ahamiyati.
9. Zamonaviy rivojlanish holati va istiqbollari.
10. Sanoat mehnat bozori, xarakterli xususiyatlar va xususiyatlar.
11. Asosiy sanoat rivojlanishining iqtisodiy ko'rsatkichlari.

- 12.Korxonada asosiy xo'jalik yurituvchi sub'ekt sifatida
- 13.Korxonada: tushunchasi, asosiy xususiyatlari, maqsadlari, funksiyalari. Turli mezonlarga ko'ra tasniflash.
- 14.Tashkiliy-huquqiy shakllar. Umumiy ovqatlanishdagi kichik biznes korxonalari.
- 15.Mahsulot ishlab chiqarish va tovar aylanmasi
- 16.Umumiy ovqatlanish korxonalarining tovar aylanmasi va ishlab chiqarish dasturi.
- 17.Tovar ayirboshlashni bashorat qilish usullari.
- 18.Tovar-moddiy zaxiralar va ulardan foydalanish samaradorligi ko'rsatkichlari.
- 19.Asosiy vositalar: tushunchasi, tasnifi, foydalanish ko'rsatkichlari.
- 20.Aylanma mablag'lar: mohiyati, tarkibi va tuzilishi.
- 21.Ishlab chiqarish va tarqatish harajatlari: mohiyati, tasnifi, harajatlar darajasiga ta'sir qiluvchi omillar.
- 22.Harajatlarni tahlil qilish va rejalashtirishda ishlatiladigan ko'rsatkichlar.
- 23.Narxlar va narxlar umumiy ovqatlanish narxlarining xususiyatlari.
- 24.Chakana va sotish narxi.
- 25.Oziq-ovqat mahsulotlari narxini hisoblash.
- 26.Yalpi daromad: mohiyati, ta'lim manbalari.
- 27.Foyda: iqtisodiy tabiat, uning turlari.
- 28.Rentabellik, uni aniqlash usuli
- 29.Oziq-ovqat korxonalarida xodimlariga ish haqi.
- 30.Mehnatni rag'batlantirish va uni takomillashtirish mexanizmi. Tarif tizimi.
- 31.Ish haqi shakllari va tizimlari ish haqi fondining tarkibi, uni shakllantirish manbalari.

Menejment va marketing:

- 1.Sog'liqni saqlash tizimida amalga oshiriladigan milliy dasturlarning tuzilishi va tasdiqlash mexanizmlari.
- 2.Monitoring va baholash to'g'risida tushuncha. Davlat dasturlari, loyihalar va strategiyalarning monitoringi va baholanishi.
- 3.Aholini sog'lig'ini muhofaza qilish va kasalliklarni oldini olish bo'yicha loyihalarning indikatorlari, ularning tavsifi va tahlil qilish usullari.
- 4.Aholi orasida sanitariya-targ'ibot ishlarini amalga oshirish usullari. Sanitariya-targ'ibot materiallarining turlari.
- 5.Aholi orasida OIV-infektsiyasi va JYBYuK kasalliklarini tarqalishini oldini olish bo'yicha strategik dasturni tuzish.
- 6.Homilador ayollarni salomatligini saqlash, tiklash va oilani rejalashtirish bo'yicha strategiyani ishlab chiqish.
- 7.Respublikada shoshilinch va tez yordam tizimini moddiy-texnik bazasini mustahkamlash bo'yicha milliy dasturni tuzish.
- 8.Sog'liqni saqlash tizimida bolalar onkologik kasalliklar sohasini kadrlar bilan ta'minlash bo'yicha 5 yillik dasturni tuzish.

	<p>9.Davlat dasturlarini tuzishni rejalashtirish, ma'lumotlar asosida zaruriy chora-tadbirlarni aniqlash va maqsadlarni belgilash.</p> <p>10.Loyiha va milliy dasturlarning yakuniy hisobotlarini shakllantirish, analitik va deskriptiv hisobot tayyorlash.</p> <p>11.Milliy strategiya va davlat dasturlari, milliy loyihalarni oraliq va yakuniy baholash. Baholash natijalarini hisobot ko'rinishida shakllantirish.</p> <p>12.Sog'liqni saqlash tizimida amalga oshiriladigan milliy dasturlarini moliyalashtirish asoslari.</p> <p>13.O'zbekiston Respublikasida dori-darmon siyosatini amalga oshirishda muhim hujjatlar sharhini tayyorlash.</p> <p>14.Mahalliy farmatsevtika preparatlarini ishlab chiqishning iqtisodiy samaradorligi aniqlash.</p> <p>15.Xususiy muassasalarni tibbiy jihozlar bilan ta'minlash bo'yicha moliyaviy rejasini tuzish.</p> <p>16.Xususiy shifoxonalarda xodimlarni rag'batlantirish va jazolash siyosatini ishlab chiqish.</p> <p>17.Tibbiy xizmatlarga qo'yilgan narxlarni ishlab chiqish mexanizmlari.</p> <p>18.Davolash profilaktika muassasalari yillik ish faoliyatini tayyorlash va yuqori tashkilotlarga topshirish.</p> <p>Mustaqil ish auditoriyadan tashqari va auditoriyada o'tkaziladi.</p> <p>Talabalar tavsiya etilgan mavzulardan esse, referat, prezentatsiyalar, shu mavzular yoritilgan maqolalar tahlili, va grafik organayzerlarini tayyorlab, o'qituvchiga darsdan tashqari bo'lgan vaqtda taqdim etadilar. Auditoriyada bajariladigan mustaqil ishda talabalar vaziyatli masalalar yechadilar. Bajarilgan ish dolzarbligi, yangi ilmiy ma'lumotlar saqlagan, animatsiya va videofilmlar bilan boyitilgan bo'lishi kerak.</p>
3.	<p>VI. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)</p> <p>Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:</p> <p>Iqtisod:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tashkilot faoliyatining asosiy texnik va iqtisodiy ko'rsatkichlarini hisoblash; • kasbiy faoliyatda biznes va boshqaruv aloqalari usullarini qo'llash; • tovarlar va xizmatlar bozoridagi vaziyatni tahlil qilish <i>tasavvurga ega bo'lishi</i>; • iqtisodiy nazariyaning asosiy qoidalari; • bozor iqtisodiyoti tamoyillari; • sohaning hozirgi holati va rivojlanish istiqbollari; • bozor iqtisodiyotida xo'jalik yurituvchi sub'ektlarning roli va tashkil etilishi; • mahsulotlar (xizmatlar) uchun narxlash mexanizmlari; • ish haqi shakllanishi <i>va ulardan foydalana olishi</i>; • ishlab chiqarish va sotishni bozor holatiga moslashtirish shakllari

	<p><i>malakalariga ega bo'lishi kerak.</i></p> <p>Menejment va marketing:</p> <ul style="list-style-type: none"> • sog'liqni saqlashda marketing va menejment asoslarini tahliliy o'zlashtirish, uning davlat va nodavlat sog'liqni saqlash muassasalarida amaliy yo'nalishlarini, tashkilot tarmog'ining elementlarini tashkil qilishning zamonaviy tizimi bilan tanishish to'g'risida <i>tasavvurga ega bo'lishi;</i> • sog'liqni saqlash muassasalari marketing xizmatining asosiy vazifalarini, sog'liqni saqlash tizimini isloh qilishning asosiy tushunchalari, tamoyillarini, bozor ma'lumotlari manbalaridan foydalanish va bozor segmentatsiyasini o'tkazish, shuningdek bozorning asosiy elementlari - talab va taklifni baholay olishni <i>bilishi va ulardan foydalana olishi;</i> • turli sog'liqni saqlash muassasalarida biznes boshqaruvi bo'yicha uchrashuvlarni tashkil etish va o'tkazish, qarorlarni ishlab chiqish va qabul qilish, boshqaruv tizimi va sog'liqni saqlash muassasalarini belgilash, davlat va nodavlat muassasalarida rejalashtirish, moliyalashtirish jarayonlari to'g'risidagi <i>malakalariga ega bo'lishi kerak.</i>
4.	<p style="text-align: center;">VII. Ta'lim texnologiyalari va metodlari</p> <ul style="list-style-type: none"> • Interfaol o'yinlar; • Seminar (mantiqiy fikrlash, teskor savol-javoblar); • Guruhlarda ishlash; • Taqdimotlarni kiritish; • Individual loyihalar; • Jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.
5.	<p style="text-align: center;">VIII. Kreditlarni olish uchun talablar:</p> <p>Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishni topshirish.</p>
6.	<p style="text-align: center;">Asosiy adabiyotlar</p> <p>Iqtisod:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Jo'rayev T., Iqtisodiyot nazariyasi. O'quv qo'llanma. .-T.: "Fan va texnologiya" nashr, 2017. 638 bet. 2. Shodmonov Sh.Sh., Iqtisodiyot nazariyasi. Darslik. – T.: Iqtisod-moliya, 2017.

– 728 bet.

3. Jo'rayev T., Iqtisodiyot nazariyasi. . Darslik.-T.: "Fan va texnologiya" nashr, 2018. – 512 bet.
4. Пястолов С.М. Экономическая теория - М.: Издательский центр «Академия», 2010.

Qo'shimcha adabiyotlar

1. Djumanov D., Allaberganov Z. O'quv qo'llanma. T.: Iqtisodiy ta'limotlar tarihi. "Iqtisod-moliya", 2017. – 341 bet.
2. Toshmatov SH, Asatullaev X, Allaberganov Z. Darslik. T.: Iqtisodiy ta'limotlar tarihi "Iqtisod-moliya", 2018. – 362 bet.
3. Грибов, В.Д. Экономика предприятия. - М.: Финансы и статистика, 2006.

Axborot manbaalari

1. www.gov.uz – O'zbekiston Respublikasi hukumat portali.
2. www.mf.uz – O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi rasmiy sayti.
3. www.cbu.uz – O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki rasmiy sayti.
4. www.soliq.uz– O'zbekiston Respublikasi Davlat Soliq qo'mitasi rasmiy sayti.
5. www.stat.uz – O'zbekiston Respublikasi Davlat Statistika qo'mitasining rasmiy sayti.

Menejment va marketing:

Asosiy adabiyotlar

- 1.Худайкулова Г.К., Абдурашитова Ш.А., Муяссарова М.М. «Медицинская статистика». Учебное пособие. Ташкент, 2023, стр. 20-35.
- 2.Худайкулова Г.К., Abdurashitova Sh.A., Muyassarova M.M. "Menejmentga kirish. Boshqaruvning asosiy nazariyalari va funktsiyalari". Darslik Toshkent- 2023.
- 3.Мардас, А. Н. Теория менеджмента: учебник для вузов / А. Н. Мардас, О. А. Гуляева. 2-е изд., испр. и доп. Москва: Издательство Юрайт, 2020. 307 с.
- 4.Маркетинг-менеджмент: учебник и практикум для вузов / И. В. Липсиц [и др.]; под редакцией И. В. Липсита, О. К. Ойнер. — Москва: Издательство Юрайт, 2020. 379 с.

Qo'shimcha adabiyotlar

1. Виханский, О. С. Менеджмент: учебник / О. С. Виханский, А. И. Наумов. – 6-е изд., перераб. и доп. – Москва: Магистр Инфра-М, 2019. 656.
- 2.Гусков, Ю. В. Основы менеджмента : учебник / Ю. В. Гусков. Москва 2019. 263 с.
3. Егоршин, А. П. Основы менеджмента: учебник / А. П. Егоршин.3-е изд., перераб. и доп. Москва: ИНФРА-М, 2021. 350 с.
4. Красилников, С. А. Менеджмент. Управление холдингом : учебное

	<p>пособие для вузов / С. А. Красилников, А. С. Красилников ; под редакцией С. А. Красилникова. Москва: Издательство Юрайт, 2020. 169 с.</p> <p>5.Белчик, Т. А. Методы исследований в менеджменте: учебное пособие / Т. А. Белчик. Кемерово КемГУ, 2014. 308 с.</p> <p style="text-align: center;">Axborot manbaalari</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. International Journal of Innovation management www.Journal of innovation management.com 2. www.free-management-ebooks.com 3. Ilmiy-elektron jurnal. www.iqtisodiyot.uz 4. Innovacy management www.innovmen.com 5. Journal of Management. www.man.google.uz 6. Journal of Research. www.ama.org 7. Journal of International books. 8. www.ama.org Internet saytlar, www.digitalmetricsplaybook.com, www.management.com www.innovation management. uz, www. study.com, www.inderscience.com
7.	<p>Fan dasturi Oliy ta'lim yo'nalishlari va mutaxassisliklari bo'yicha O'quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi Kengashning 2023-yil 29-avgustdagi 4-sonli bayonnomasi bilan ma'qullangan.</p> <p>Fanning o'quv dasturi Toshkent tibbiyot akademiyasining <u>08.05.2024</u> dagi <u>03311</u> -sonli buyrug'i (buyruqning <u>1</u> -ilovasi) bilan tasdiqlangan.</p> <p>O'quv-uslubiy boshqarma boshlig'i F.X.Azizova</p> <p>Tibbiy profilaktika va jamoat salomatligi, ekologiya va atrof muhit muhofazasi va kimyo fakulteti dekani F.I.Salomova</p>
8.	<p>Fan uchun ma'sullar:</p> <p>S.G.Alimova- TTA, ijtimoiy fanlar kafelrasi iqt.f.n., dotsent.</p> <p>X.T.Sultanova- TTA, ijtimoiy fanlar kafelrasi katta o'qituvchisi.</p> <p>Xudaykulova G.K. – TTA, Jamoat salomatligi va menejment kafedراسi mudiri, dotsent t.f.d.</p> <p>Abdurashitova Sh.A. – TTA, Jamoat salomatligi va menejment kafedراسi katta o'qituvchisi.</p> <p>Abduraximova Z.Q. – TTA, Jamoat salomatligi va menejment kafedراسi assistenti Phd.</p>

9.	<p>Taqrizchilar: Iqtisod: Ichki taqrizchi: S.D.Norkulov - TTA ijtimoiy fanlar kafedrası mudiri, f.f.d., dotsent Tashqi taqrizchi: K.S.Ibragimova - TDTU Sanoat iqtisodiyoti va menejmenti kafedrası dotsenti</p> <p>Menejment va marketing: Ichki taqrizchi: Axmadaliieva N.O. – TTA, “Atrof muhit gigiyenasi” kafedrası dotsenti, t.f.d. Tashqi taqrizchi: Sh.T.Iskandarova – ToShPTI, Jamoat salomatligi va sog‘liqni saqlashni boshqarish kafedrası mudiri, t.f.d., professor.</p>
-----------	---